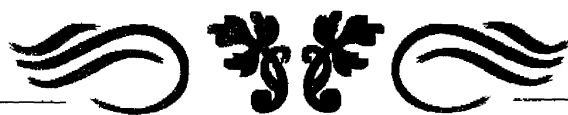
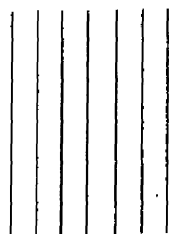

АЛБАН КЕҢЕС

АЛБАН КЕҢЕС

«*ҒИЛ* АЛМАТЫ
2007 *ҚИТАП*»

ББК 84 Қаз 7

А

А 46 Құрастырушы Р.Айдарбекова

Албан Кеңес — Алматы: “Үш Қыял”, 2007 144-бет.

ISBN 9965-738-20-3

Қолыңызға алған осы кітапта Іле ауданының “Құрметті азаматы”, сазгер әрі ақын Кеңес Алпысбайұлы Алпысбаевтың жүріп өткен өмір жолы кеңінен баяндалады, әрі өзінің шығармалары оқырмандарға ұсынылады.

ББК 84 Қаз 7-5

А $\frac{4702250201}{00(05)-06}$

ISBN 9965-738-35-1

© Албан Кеңес 2007 ж.

РУХ БИІКТІГІ

Қамшының сабындай өмірдің қысқа әрі жалған екендігіне дау жоқ. Алайда жалған дүниені жалпағынан басып жүргенде ойыңа ештеңе кіріп шықпайды екен. Бәрі мәңгілік сияқты. Арайлап атқан таңды қуана қарсы аласың да, күйбің тірліктің соңына түсіп кете барасың. Уақыт та адам уысында тұрмайды. Зырылдайды да отырады. Осындай зымыран уақытта еліне, жеріне сыйы артқан, абыройы асқақ, мерейі биік бір жаннан қапыда айрылғанда ғана селт етіп, өмір, ғұмыр туралы ойлай бастайсың. Іле ауданының іргетасын қалап, оның өсіп-өркендеуі, гүлденуі жолында табандылықпен еңбек еткен атпал азамат Кеңес Алпысбайұлы Алпысбаев дүниеден озыпты деген хабарды естігенде көпшіліктің қабырғасы қайысып, дүниенің жалғандығына тағы да көзі жеткен-ді. Күні кеше ғана ауданның байланыс саласында еңбек студің өзіндік мектебін қалыптастырған, жауапкершіліктің, берік ұстанымның үлгісін жасаған, сонымен қатар өнерге, әдебиетке, қазақ тілінің мәртебесін көтеруге үлкен үлес қосқан Кеңес Алпысбайұлынан аяқ астынан айрыламыз деп кім ойлаған. Алайда Аллаға қалай қарсы тұрасың. Осындай қасіретті де қаралы сәтте қызық-қуаныштың, атақ-абыройдың өлшеулі екендігін амалсыз мойындайды екенсің. Мойындай тұра, о дүниелік болған атпал азаматтың рухына бас иіп, ендігі жерде елге, жұртқа жасаған жақсылығын, бала-шағасына көрсеткен тәлім-тәрбиесін, артына қалдырған еңбегін көпшілікке паш етіп, өзі өлсе де, ісін, сөзін өлтірмеу тірілердің парызы екендігін түсінесің.

Кеңес ағаның өмірінің алауы, жалауы, арманының ақ құсы болған Райхан Алпысбай келінінің, алтындай қызы Ләйләнің өр тұлғалы ұлдары Бақытжан, Ермектің, Ерболаттың баласындай болған Асылбектің бұл күндегі қам-қарекеті асыл да аяулы жардың, сүйікті әкенің рухын биіктету, есімін қадірлеп, қастерлеу, оның шығармашылығын жаңғырту, тарихта мәңгі қалдыру. Міне, осындай армандардан, мақсат-мүддеден туындаған мына кітап өздеріңізге ұсынылады құрметті, оқырман.

ЕҢБЕГІМЕН ЕЛ СҮЙІСПЕНШІЛІГІНЕ БӨЛЕНГЕН

Іле Алатауының бір сілемі Бақай тауының етегіне орналасқан Жаңа шаруа ауылы бүгін өзгеше күйге бөленген. Сонау қасиетті Көлсайдан бастау алып, бірнеше жоталарды бұза жарып, одан Асыдан асыға құлап, құлди бөктерге келіп табысатын Шелек өзені мен Асы өзені тоғысқан аралықтағы ауыл мектебінен жанынды жадыратар, көңілді сергітер, ойынды қуанышты сәттерге, мақсат-мүдделерге жетелейтін саз әуені естілгендей. Ауыл шетін ала тастан-тасқа секіріп, сарқырап аққан тау өзенінің сылдыр үні мектеп жақтан шыққан әуезді әнмен бірігіп, сан құбыла ойнаған оркестр сазындай құлаққа жағымды табиғаттың керемет бір күйін шертіп тұрғандай. Осы бір сәтті қимағандай, алтын арайлы ару күн нарттай сәулесін жан-жаққа жарқырата шашып, ұясына баяу бет алған. Көкке шаншылған алып теректер, жапырақтарын жайқалта жайып жіберген неше түрлі жеміс ағаштары арасынан жылт-жылт еткен күннің кешкі нұры шырқалып жатқан әнге қуана қол соғып тұрғандай.

Ал әнді шырқап жатқан ауыл қарттары кәдімгі жастық шақтарымен қайта қауышқандай, екпіндерін баса алар емес. Алды жетпістің желкесіне ілінген, арты алпыстың асқарынан жаңа асқан қариялар мен ақ самайлы әжелердің жүздері күлім қағып, бір-біріне қутың-қутың қарап, жастық желікке бой алдырғандай “Арманымның ақ құсы”, “Бәйшешегім”, “Достарыма”, “Жылы жаңбыр”, “Анашым” әндерін наздана, шабыттана шырқауда.

Райхан тәте болса, бақилық болған жары Кеңеспен қайта қауышқандай терең ойға батып, қосағымен қол ұстасып жүрген сол бір бақытты күндерін көз алдына елестеткендей. Жүрегін кернеген сағынышты жанарынан тамған жаспен жеткізуде. “Арман-ай, десеңші, 60 жас деген не тәйірі ер адамға. Өмірге соншалықты ғашық еді ғой. Тірі болса, осы құрдастарының ортасында жарқылдап отырмас па?” Осылайша өзімен-өзі үнсіз сөйлесіп отырған Райхан тәте “Уһ” деп терең күрсінді. Дауысының қатты шығып кеткені соншалық ән де сап тиылды.

— Не болды, саған Райхан? — деп әннен кейінгі мүлгіген

тыныштықты бұзған Гүлқыз апа ұзақ бір әңгімені бастап кетті. — Кеңесіміз олген жоқ. Әлі тірі, бізбен бірге. Артына мынадай тамаша әндер қалдырған адам өлуші ме еді. Не үшін бүгін жиналды. Досымызды, құрдасымызды әрі сыныптасымызды еске алу, рухын биіктету, оған салауат айту үшін жиналды.

Кеңес бала кезінен алғырлығымен ерекшеленетін, — деп әңгімесін одан әрі жалғастырды Гүлқыз Қалиасқарова. Екеуіміз 10 жыл бір сыныпта оқыдық. Ауыл ол кезде Арал деп аталушы еді. Арал десе, Арал. Жан-жағын су қармап жататын. Асы өзенінің сарқыры өмірдің күмбірлеген күйін шертіп жатқандай әсер ететін. Бастауыш сыныпты Аралда бітірген соң, жоғарғы сыныптарды Малыбай орта мектебіне қатынап оқыдық. Ол кезде машина деген ілуде біреу болса, ол да колхоздың меншігінде. Қысы-жазы екі ауылдың ортасында жаяу жүреміз. Мектепке бара жатқанда немесе қайтқанда Кеңестің айтқан әңгімесін тыңдаумен уақыттың қалай өткенін байқамайтынбыз. Кеңес әзілқой әрі әңгімешіл еді. Қызықты оқиғаларды майын тамыза әңгімелейтін. Әңгімені қызықты әрі күлдіргі етіп айтатын. Оқуды жақсы оқыды. Мектептің белсендісі де Кеңес болды. Көркемөнерпаздар үйірмесіне қатысып, ән айтып мектептің абыройын асқақтатып жүрді. Дауысы қандай керемет десеңші!

Әншілігімен, әзілқойлығымен оқушыларды жанына шырқ үйретін, — деп әңгімені іліп әкетті Кеңес ағаның құрдасы Манаш Дайлыбеков. Ұйымдастырушылық қабілеті күшті еді. Аяқ астынан балаларды жиып, бір іске жұмылдыра қояды. Бауырмашылдығы, досқа адалдығы бала кезінен байқалатын. Кейін мектеп бітірген соң да, құрдастарын, жерлестерін ұмытпай, ауылға келген сайын басымызды қосып, арқа-жарқа болушы едік. Композиторлық атағы бүкіл Қазақстанға тарап, қызметі жоғарылаған кезде де Кеңес баяғы мінезінен айнымады. Шамасы келгенше туған-туыстарына, дос-жарандарына көмектесіп, қол ұшын беруші еді марқұм. Тау етегіне орналасқан шағын ғана ауылға телефон сымдарын тартқызған Кеңес еді. Қайда жүрсе де жерлестерін мақтан тұтып, туған ауылын айтып, марқайып, масаттанып отыру оның айнымас әдеті болатын.

Ұясына батып бара жатқан күн нұрымен шырайланған жасыл желекті ауылдың жаз айындағы осы тамаша сәттерін өзімен бірге ілестіргендей жеңіл машина Өтеген батыр кентіне қарай бет

түзеді. Теп-тегіс асфальт төселген жолды жеңіл сырғытып, тұнық суда еркін жүзген кемедей жүйткіп келеді. Сол қапталдағы тіршілікке айбынымен, алыптығымен тәккәппарлана қараған тау сілемдері артта қалып жатыр. Машина ішінде отырғандардың бәрі мектептегі еске алу кешінің әсерінен арылар емес. Рульды мықтап ұстап, қара жолдан көз айырмай келе жатқан Ерболат анда-санда анасы Райхан тәтеге жаутандап қарап қояды. Жүзі мұнға, жүрегі сағынышқа толы Райхан тәте ішкі сезімін білдіргісі келмегендей біресе ұлы Ерболаттың, біресе қызы Ләйләнің маңдайынан сипап, оларды алдаркатқан болады.

“Жаксының аты өлмейді” деген осы да. Шынында да өзінің бітім болмысымен, кескін-келбетімен, іс-әрекетімен, кең пейілділігімен жұртына жаққан, еліне еңбегі өткен адамдар көзден кетсе де, өмір бойы көңілден кетпейді екен. Соның бірі аяулы азамат Кеңес Алпысбаев!

Кеңестің арғы атасы Албан руы, Ақ Қыстық елінің баласы Жаксылық болса, одан Алпысбай, Отарбай, Алпысбайдан Оқан, (Оразхан) Кеңес тарапты. Кеңес дүниеге келген соң көп ұзамай әкесі майданға аттанады. Жөргекте жатқан жас бала әке алақанының жылуын көрмей, ана мейіріміне канбай өседі. Анасы Әзизаның қос қарлығашының қасында күні-түні болуға уақыты жетпейтін. Заман солай еді ол кезде. Ер-азаматтардың бас көтерері майданға аттанғанда, ауылдағы бар ауыртпалық әйелдерге түсті. “Төмен етекті” деп еркектерден төмендеткенімен де, әйелдер жеме-жемге келгенде бойындағы нәзіктігін, ибалығын ұмытып, белді шарт буып қайраттанып, ожеттеніп кетеді емес пе. Соғыс жылдарында да біреулері сүйген жарларын, біреулері жалғыз ұлдарын майданға жылап-еңіреп шығарып салған аналар ертесінде-ақ, қабақтары катуланып, қаруланып, колхоздың ер-азаматтары атқаратын жұмысына кірісіп кетті. Жер жырту, егін егу, астық ору, арба айдау сияқты ауыр жұмыстарды белдері қайыса өздері атқарды. Осындай жұмыстардың бел ортасында Әзиза апамыз да жүрді. Бір баласы аяғын апыл-тапыл басып, жаңадан жүре бастаса, Кеңесі жөргекте жатқан Әзиза екі құлынын жетектей немесе арқалай жұмысқа баратын. Балаларын көрпеге орап, егіс басына қалдырып кетіп, белі қайыса соқа тартып, жер жыртып, егін

егіп, су суғарып, орақ орып, әйтеуір бітпейтін бір жұмыстарды ұйымдастырып, басшылық жасап, өзі де елмен бірге араласып, кез-келген жұмысты атқара беретін. Арасында ауыр жұмыстан арқалары қайысып, шаршағанда, бір сәт белдерін жазып, демалып, соғыста қан кешіп жүрген ерлерін ойлап, сағынышты, сазды әуенге басып, даланы әнге бөлейтін. Сондай сәттерде Әзизаның дауысы дараланып тұрушы еді. Өзінше бір мақамға салып, қоңыр дауысымен:

*Заман мынау сұм соғыс,
Немістерге мың қарғыс.
Аман-есен келсе екен,*

Бір үйден кеткен қу жалғыз, — деп әуелете шырқап, ашу-ызасын әнмен шығаратын. Майданнан қуанышты хабар келсе де әйелдер жиналып, жақсылыққа ортақтасып, оның артын әнмен аяқтайтын. Сөйтіп, олар өздерін-өздері алдап, қайғы-шерлерін әнмен жұбататын. Мүмкін Кеңеске анасының әншілігі, жанынан құрап өлең шығаратындығы, бесігінен дарыған шығар.

Әкесі сол кеткеннен оралмады. Жау қолынан қаза тапты. Сондықтан ба, әлде табиғатынан ширақ болғандығынан ба, Кеңес жастайынан шыдамды, әрі қағылез, айтқанынан қайтпайтын өжет болатын. Дүниенің парқын да жақсы білетін. Парқын білгендігі сол, орта мектепті бітіріп, оқуға түсер кезде мамандық таңдаудан бұрын жатақханасы бар оқу орнын іздеді. Сөйтіп жүріп байланыс техникумына тап болды. Қалайда білім алу қажет болды. Ол кезде Алматыда туыс деген атымен жоқ. Пәтерге төлейтін ақша тағы жетіспейді. Не болса да жатақханасы бар оқу орнын табу басты мақсатым еді, деген еді ол өзінің бір әңгімесінде. Техникумды үздік аяқтаған соң еңбек жолын Шелек аудандық байланыс торабында қатардағы қызметкерден бастады. 1961-1964 жылдары Отан алдындағы азаматтық борышын Германияда өтеп қайтты. Әскерде жүріп партия қатарына өтті. Әскерден келісімен ісі ширақ, сөзге берік, тәртіпке мығым жас коммунист Кеңес Алпысбайұлына Еңбекшіқазақ, Шелек аудандық байланыс тораптарын басқару сеніп тапсырылды. Іле ауданы жаңадан ашылғанда, жас та болса, іске ысылған, тәжірибесі бар Алпысбаев осындағы байланыс торабының бастығы болып тағайындалды.

Кеңес Алпысбайұлының сол кезде жасы небәрі 27-де еді. Талғар ауданынан бөлініп, өз алдына жаңадан отау тіккен Іленің қай саласында болмасын, атқарылатын жұмыс ауқымды болатын. Әсіресе байланыс саласы өте бір іскерлікті, жаңашылдықты, үлкен жауапкершілікті талап етті. Өткен ғасырдың жетпісінші жылдарының басындағы байланыс жүйесін көз алдыңызға елестетіп көріңізші. Ауылда ілуде бір-екі телефон ғана. Оның өзі бірде істесе, бірде істемей қалады. Білімді де іскер жас жігіт айналасы бірер жылдың ішінде 500 нөмірлік телефон жүйесін іске қосты. Көп ұзамай аудан орталығы әуелі Қапшағайға, содан соң Энергетик кентіне қоныс аударды. Орталықтың бір елді мекенінен екіншісіне көшірілуі байланыс саласының жұмысын қайтадан басынан бастауға мәжбүр етті. Өйткені, ол кеңседегі толып жатқан қажетті мәліметтер мен ақпараттар емес, өзінің техникалық, материалдық ерекшелігі бар жүйе. Автоматты телефон стансаларын іске қосу, жаңа байланыс үйінің ғимаратын тұрғызу сияқты істер үлкен табандылықты, мұқияттылықты талап ететін. Кеңес Алпысбайұлы мұндайда өзіне де, өзгеге де жауапкершілік қойып, темірдей тәртіп ұстанымынан айнымайтын.

Жұмыста қатал көрінгенмен, достарының, туыстарының арасында мейлінше жайдары еді. Ән шығарып, өлең жазып, шығармашылықпен еркін айналысуына осы мінезі әсер еткен болуы керек, сірә. Әйтпесе бір-біріне үш қайнаса сорпасы қосылмайтын байланыс саласы мен өнерді қатар алып жүру екінің бірінің қолынан келе бермейді емес пе. Өзінің саналы ғұмырын байланыс саласына арнай отырып, 30-ға тарта ән жазу, “Арманымның ақ құсы” атты күйтабақ жаздыру, “Бәйшешегім”, “Жастық шақ әуендері” атты ән-жинақтарын шығару, “Анашым”, “Достарым”, “Қазақ топырағы”, “Жылы жаңбыр” сияқты әндерін қазақ радиосы мен эстрадасимфониялық оркестрінің сүйемелдеуімен таспаға түсіріп, қазақ радиосының алтын қорына қосу сияқты шығармашылық жұмыстарды атқару шынында да сегіз қырлы, бір сырлы азаматтың ғана қолынан келетін шаруа. Кеңес ағаның ойға бай, аса сезімтал, көкірегінің күмбірлеген күйге бөленіп тұратындығы анасынан дарыған қасиет болуы керек. Өйткені жасынан анасынан ән тындап, оның айтқанын көкейіне тоқи

жүріп, бойына тиянақтылық пен тәрбиелікті, өнерге күштарлықты дарыта білді. Шешесі ыңылдап ән салса, Кеңес тыңдаудан жалықпайды. Тыңдағанды есіне сақтай да біледі.

Еліміз өз алдына тәуелсіздік алғанда Кеңес Алпысбайұлы барша қазақстандықтар сияқты шаттана қуанды. “Бұл өмір бойы ата-бабаларымыздың аңсаған арманы емес пе еді. Мұндай бақыт қазақтың маңдайына жалғыз рет қонады” деген еді бірде алқалы жиында. Қуанумен қатар тәуелсіздігіміздің тұрлаулы, егемендігіміздің баянды болуы жолында белсеніп, бел шеше іске араласты. Әсіресе мемлекеттік тіліміздің мәртебесін көтеру мақсатында ауданда қыруар жұмыс тындырды. Ол “Қазақ тілі” қоғамын құрып, оның жұмысын жандандырып қана қоймай, аудандағы жергілікті ұлт өкілдерінің санын арттыруға да айрықша мән берді. Сол мақсатта Алтай өлкесіне барып, сондағы қазақтарды ата қонысына көшіріп алуға басшылық жасады. Әрі көшіп келген қандастарымызға ағалық камқорлығын жасап, олардың осында ойдағыдай қоныстануына мүмкіндік туғызды. Көше, жер, су, елді мекен атауларын тарихи қалпына келтіруге мұрындық болды. Сонымен бірге өзі іргесін қаласқан Іле ауданында ана тілінің мәртебесін көтеру, Өтеген батыр кентінде Мұқағали Мақатаев атындағы қазақ орта мектебін ашу мақсатында қаншама күш-жігер жұмсады.

Мен Кеңес ағаны 1978 жылдан бері білемін. Ол кезде аудандық газет Қапшағай қаласынан орталыққа әлі көшірілмеген болатын. Бір күні жұмыс аяғына таман газеттің сол кездегі фототілшісі Нұрманбет Қизатов келіп:

— Әлгі машинка басатын Сара сұранып кетіпті, менің досым аудан орталығынан телефон соғып, өзінің жазған өлеңін машинкаға бастырып беруді сұрап еді, соған қиналып тұрғаным. Уақытың болса көмектессең қайтеді”, — деп өтініш жасады. Мен келісімді бердім. Көп ұзамай, бір ағай дәптер паракшасына жазылған 5-6 шумақ өлеңді әкеп берді. Ол кезде мен жұмысты жаңадан бастаған жас маманмын. Әрі қыз баламын. Тәрбие солай ма, әлде бір көрген адамнан ұялдым ба, бетіне тіктеп қарамай, өлеңді басып бердім. Ертесінде Нұрманбет ағай:

— Роза саған көп рахмет, досым кешегі өлеңін бүгіннен қалмай, нотасымен көркемдік кеңеске апаруы керек еді, машинкеге басып бергенің жақсы болды. Сен білесің бе, ол —

әуесқой сазгер Кеңес Алпысбаев қой, — деді. Мен таңдана, әрі таңырқана ойланып қалдым. Есіме “Арманымның ақ құсы” әні түсті. Қазақстан Республикасының халық артисі Нұрғали Нүсіпжановтың орындауында талай рет естігенмін. Әннің авторы Кеңес Алпысбаев екенін де білетінмін. Бірақ, Кеңес Алпысбаевтың осы Іле ауданында жауапты қызмет атқаратынын, әрі әуесқой сазгер екенін білмеппін. Бір жағынан соны осы уақытқа дейін білмегеніме ұялдым да.

Кейіннен жұмыс бабына байланысты хабарласып, телефон арқылы сөйлесіп тұрдық. Газетте байланыс торабының жұмысы жайлы мақалалар жарияладым. Ол кісімен жүзбе-жүз кездесіп, сұхбат құрғаным 1992 жылдың бас кезі, яғни ағаның 50 жылдық мерейтойы қарсаңы еді. Газеттің бас редакторынан маған Кеңес Алпысбаев туралы мақала жазу жөнінде тапсырма берілді. Осыған байланысты Кеңес ағамен жолығып, өзі туралы айтуын өтінгенімде:

— Менің өмірбаяным, сазгерлігім жайында бұрын да бірнеше мәрте жазылды ғой. Одан да әңгімемізді сұхбат ретінде өрбітсек, мемлекеттік тілдің мәртебесі, әзір өзім басқарып отырған “Қазақ тілі” қоғамы жайлы әңгіме қозғасақ дұрыс болар еді, — деп ұсыныс жасады.

Сол жолы Кеңес Алпысбаевпен сұхбаттасу кезінде оның бойынан ұлтына, өнеріне, тағдырына, тіліне сүйіспеншілік, еліне деген патриоттық сезім, “Мен қазақпын” деген асқақ мақтаныш анық сезіліп тұрды. Кейіннен сұхбаттың толық мәтіні дайын болған кезде, Кеңес ағаның әрбір сөзге, сөйлемге ден қойып, жазылған дүниені шүқшия, астын сыза оқығаны да мені қатты таңқалдырды, әрі састырды. Шынымды айтсам, сол жолы кезінде КазМУ-дің журналистика факультетінің деканы болған, филология ғылымдарының докторы, менің диплом жұмысымның жетекшісі марқұм Темірбек Қожекеевтің алдында емтихан тапсырып тұрғандай дірілдегенім бар. Жазғандарымды жоққа шығара ма деген қорқыныш бойымды билеп, әрі-сәрі белгісіз бір күйге түстім. Оқып болған соң, аздаған түзету енгізіп, сұхбатты қайтарып беріп:

— Кейбір журналистер өзің айтпаған сөздерді қосып жібереді. Сондықтан ғой мұқият оқып шыққаным, — деді сынағандай. Осыдан-ақ оның жазылған әрбір сөзге байыппен, мән бере,

астарына терең үңіле қарайтын ұқыптылығы байқалып тұрды.

Кеңес Алпысбайұлы қалай дегенмен де, Іле ауданының өсіп-өркендеуіне, іргелі де, ірі өндіріс ошағына айналуына, экономикасының қарыштап алға басуына бір кісідей атсалысқан асыл азамат. Өмірінің соңына дейін аудан көшін бастаған атқа мінер азаматтардың бел ортасында жүріп, артына өзіндік өрнек, ізгілікті із қалдыра білді. Абырой биігіне көтеріліп, өзінің іскерлігін, тума дарындылығын өзгелерге мойындатты. Телефон желілерінің тербелісіне көңіл-күй сезімін, кеудесіндегі күмбірлеген сазды қосып, өзінше бір үндескен қайталанбас дүние жасады. Оның байланыс саласындағы өнегелі ісі, артынан ерген көптеген шәкірттеріне тағылым-тарих болса, жанға жылулық берер, көкіректі әдемі сезімге бөлер іңкәрлікті, құштарлықты білдірер әуендері мәңгі көкте қалықтай бермек.

Көзі тірісінде ел қамын ойлай білген, өзінің барлық күш-қуатын, бойындағы ерекше қасиетін, туған ауылының рухани, мәдени өмірін гүлдендіруге жұмсаған, қасиетті ана тіліміздің бедел-абыройын қорғауға белсене қатысқан, зиялы қауымның алғы шебінен, биік тұғырдан көріне алған Кеңес Алпысбайұлының есімі ешқашан ұмытылмақ емес.

Роза АЙДАРБЕКОВА.

НАҒЫЗ ҰЛТЖАНДЫ АЗАМАТ

Кеңес Алпысбайұлы Алпысбаевты мен сонау 1985 жылдан бері білемін. Ол кезде мен ауданымыздың бірден бір іргелі шаруашылығы “Іле” совхозында партия-кеңес қызметкері едім. Алғаш танысқаннан-ақ Кеңес Алпысбайұлы “Ерболат бауырым” деп менімен емен-жарқын араласып кетті. Бәрімізге белгілі өткен ғасырдың сексенінші жылдарының орта шенінде қайта құру кезеңінің дәуірлеп тұрған кезі. Бәріміз коммунистік партияның жауынгеріміз. Сөзіміз де, ісіміз де бір-бірімен қабысып, тонның ішкі бауындай жымдасып жататын.

Кеңес Алпысбайұлы ауданның байланыс торабын басқарады. Түрлі жиындарда, партия конференцияларында осы саланың жұмысына байланысты мәселе көтеріп, ұсыныстарын айтудан жалықпайтын. Өз ұсынысын өткізуге келгенде, берік ұстанымнан қайтпайтын. Жөнсіз кедергі жасағандар немесе мәселені шешуге салғырт қарағандарға лауазымы өзінен үлкен болса да, ойындағысын ашық айтатындығы маған ұнайтын. Тік мінезділігінің өзі көптің мысын басып тастаушы еді.

Кейіннен мен аудан көлеміндегі басшылық қызметке ауысқанымда, Кеңес Алпысбайұлымен жұмыс бабына байланысты жиі кездесіп тұрдық. Сонда ол кісінің бойынан ұлтжандылық, елі, жері, ауданы үшін жанын аямайтын намысқойлық қасиеттерін байқадым. Біздер әсіресе, телефон байланысының жұмысы, зейнетақының уақтылы төленуі, хат-хабардың дер кезінде өз иелерін табуы, баспасөз науқанының ойдағыдай өтуі жөнінде жиі пікір алмасатынбыз. Мұндайда байланыс саласының басшылық жұмысынан мін таба алмайтынбыз. Кадрларды таңдауда, оларға талап қоюда Кеңес Алпысбайұлының өзіндік әдіс-тәсілі тәжірибесі бар-тұғын. Әсіресе, баспасөзге жазылу науқаны кезінде, үлкен белсенділікті танытып, жергілікті пошта бөлімшелерінің жұмысын барынша қатаң бақылауға алатын.

Өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарының басында ана

тілі мәселесі мемлекеттік тұрғыда көтеріліп, жер-жерден “Қазақ тілі” қоғамдары құрыла бастады. Осы тұста Іле ауданында да “Қазақ тілі” қоғамы құрылып, Кеңес Алпысбайұлы төраға болып сайланды. Кеңес ағамыз шын мәнінде ана тілінің жанашыры бола білді. Қоғам жұмысын жандандырумен қатар, жер, су, көше, ауыл аттарын тарихи атауына байланысты өзгерту жөнінде айтулы ақын Нүсіпбек Исахметов екеуі қыруар жұмыс атқарды. Кеңес аға ерінбей-жалықпай мұрағаттарды ақтарып, орысшаланып кеткен көше, жер атауларына байланысты деректерді жинастырып, хаттап, нақты мысалдарды келтіре отырып, аудан басшыларына мәселе қоя білді. Сол жылдары ауданымызда көптеген көшелерге, ауылдарға бастапқы тарихи атауы қайтарылып берілді. Мұқағали Мақатаев атындағы • 43 орта мектептің ашылуына да Кеңес Алпысбайұлы көп еңбек сіңірді.

Кеңес Алпысбайұлы сазгер ретінде де республикамызға да кеңінен танылды. Кеңес ағаның ақын Нүсіпбек Исахметовпен достығы керемет еді. Екеуі бірін-бірі толықтырып тұратын. Аудан, облыс көлемінде өтетін идеологиялық шара бола қалса, осы екеуінсіз отпейтін. Бірі ақындығымен, екіншісі сазгерлігімен кез-келген мәдени шараның көркін ашып, мазмұнын байытып отыратын. Екеуінің әзіл-қалжыңы да жараса кететін. Кейбірде үлкен бас қосуларда Іле ауданына байланысты сын, реніш айтыла қалса, Кеңес ағамыз арыстанна айбаттанып, ауданның намысын жыртып, шыр-пыр болушы еді. Оған Нүсіпбек ағамыз қосылып, отқа құйылған майды қыздыра түсетін. Сонда бәз біреулер: “Оу, бірін Шелектің, екіншің Ұйғыр ауданының жігіттерісіңдер, несіне Ілеге бола намыстанасыңдар?” — десе, Кеңес аға: — “Су ішкен құдығыңа түкірме”, — деген нақыл бар. Әрине, туған жерімізге ештеңе жетпейді. Бірақ, жасымыздан еңбек етіп, Іле ауданының негізін қалауға үлес қостық. Осы Іледе жүріп, елге танылып, абырой биігіне көтерілдік. Сол үшін де Іле бізге ыстық, әрі екінші туған жеріміздей болған қасиетті мекен”, — деп өз сөзімен елдің бетін қайтарып тастайтын. Шынында да, Кеңес Алпысбайұлы мен Нүсіпбек Исахметов екеуінің еңбектері еленіп, олар Іле ауданының “Құрметті азаматы” атағын алды. Екеуін де аудан халқы мақтан тұтып,

қадірлейтін. “Арманымның ақ құсы” сияқты тамаша әнімен бүкіл қазақ халқына танымал болған Кеңес Алпысбаевтың ауданымызда ұзақ жыл басшы қызмет атқарғандығы, осы жердің идеологиясына өзіндік үлес қосқандығы ұрпақтан-ұрпаққа тарих болып қала бермекші. Азамат беделін баянды ететін жүріп өткен жеріндегі келелі істері, кімге болса да тік қарайтын жарқын жүзі, кезегі келгенде кесім айтар сөзі болса керек. Ендеше, Кеңес Алпысбайұлы нағыз осындай азамат бола білді.

*Ерболат ТҰРЫМБЕТОВ,
Іле ауданы әкімінің бірінші орынбасары.*

ЖАРҚЫН БЕЙНЕҢ ЖАДЫМЫЗДА, КЕҢЕС ІНІМ!

Қашанда ұлылық жердің кеңдігімен, елдің байлығымен, әрі сол халықтың даңқын аспандатқан перзенттерінің ғажайып істерімен де өлшенген. Халық Абай, Жамбыл, Мұхит, Біржан, Ақан Сері, Мәди, Кенен сияқты өнердің қайталанбас таланттарын берсе, кейінде солардың үнін жаңғыртып, ісін жалғастырған Ш.Қалдаяқов, Ә.Еспаев, Ә.Бейсеуовтер сияқты дарындар келіп, олар өз халқына өлмес рухани қуат берерліктей өсем әндер қалдырды. Соның бірі Кеңес Алпысбаев.

Мен Кеңесті 1975 жылдан білемін. Осы жылы отбасыммен Алматы қаласынан Қапшағайға көшіп келіп, Іле ауданының оқу бөліміне әдіскер болып жаңадан ғана қызметке орналасқан едім. Бір күні барлық мектеп директорлары шақырылып, үлкен жиналыс болды (Совет районо). Жиналыс басталмай тұрып, орта бойлы, аққұбаша әдемі бір жігіт маған арнайы бұрылып:

— Төрткен, Төрткен деп жүр ғой елдің бәрі,

Үніңе ғашық болып жас пен кәрі, — деп өлеңдете келіп, қолымды алды. Өзінің Ынтымақ ауылы орта мектебінің директоры екендігін, мені сырттай білетіндігін айтып:

— Кенен Әзірбаевтай үлкен ақынның өнерпаз қызымен қызметтес болу бақыт қой, орының құтты болсын! — деді. Таныса келе, екеуміз құрдас болып шықтық, әрі екеуміз де бір институттың (КАЗПИ) түлегі, мамандығымыз да қазақ тілі мен әдебиетінің мұғалімдері екен. Бұл жігіт — белгілі ақын Нүсіпбек Исахметов еді. Бір күні мені Нүсіпбек Кеңеспен таныстырды. 1955-1965 жылдары радиодан К.Алпысбаевтың сырлы-сазды “Арманымның ақ құсы” әні жиі-жиі айтылатын. Оны үйреніп, өзіміз де орындап (ол кезде мен де жаспын), “Шіркін, осындай ән шығарған сазгер қандай болды екен?” — деп онымен танысуды армандағанмын. Сол Кеңесім осы ауданның байланыс торабының қызметкері болып шықты.

Таныса келе: — “Кеңес-ау, сен сазгер” емессің бе? Мұнда қайдан жүрсің? — деген сұрағыма:

— Бұл жағынан, Төрткен әкпе, мен Кенен атама

тартқанмын. Өзім өлеңін жазамын, өзім әнін шығарамын, өзім орындаймын, — деп, өзіне тән жайдарылықпен күліп алды. Иә, айналайын, бұл сенің бойыңа табиғат берген ерекше талант қой. Ол әркімге беріле бермейді. Оған ие болуың керек, — дедім.

— Мамандығым байланысшы болған соң қызметке көп уақытым кететіні рас, алайда, құдай берген өнер күдірет қой, дамыл таптырмасы анық, — деді ол. Міне, осы күннен бастап 30 жылға жуық үшеуміз бірге, бір жерде еңбек етіп, талай-талай мәдени іс-шаралардың ортасында, Нүсіпбек-ақындығымен, Кеңес-сазгерлігімен, мен-әншілігіммен бірімізді-біріміз толықтырып, ауданымыздың абырой-атағын аспандатып қатар жүрген кездерімізді қалай ұмытарсың?! Орындары үңірейіп қалғандығын ойласаң, жүрек сыздайды. Амал не?! Алайда, Кеңес Алпысбаев артына өшпестей мұра қалдырды. Ол — оның әндері, өлеңдері.

Бірде Н.Исахметов: — “Осы жұрт Кеңестің ән шығарғыштығын “Арманымның ақ құсымен” ғана бағалайды. Ол отызға жуық әннің авторы. Кеңесті танып-білу үшін оның әндерін тыңдай білу қажет”, — деп, оның “Анама”, “Жылы жаңбыр!”, “Достарыма” деген көптеген шығармаларының тәрбиелік мәніне, сазгерлік шеберлігіне тоқтап, бағалаған еді. Десе, дегендей-ақ, Кеңестің әндерінің қалықтағанына ширек ғасырдан асып барады. Сазгердің әндерін кезінде Қазақстанның халық әртістері Нұрғали Нүсіпжанов, Лаки Кесоғлу, Гүлвира Разиева, Люция Төлешова, Зейнеп Қойшыбаева, Венера Қармысовалар орындайтын. Сазгер ақынның әр туындысы біздің күйкі тірлігіміздің шын болмысын ашып беріп, азаматтық ұлттық санамыздың оянуына әсер ететін.

Азаматтың ажарын аша түсер басты өлшем — оның ісі. К.Алпысбаев 30 жылдан астам уақыт тек Іле ауданының байланыс торабының басшысы болды. Әсіресе Қапшағай қаласы мен бүкіл ауданның байланыс жүйесін жолға қоюдағы еңбегі ұшан-теңіз. Ол қандай да бір жұмыс атқармасын, іскерлігімен ерекше көзге түсетін білікті басшы, талантты ұйымдастырушы ретінде абырой, құрметке ие болған адам.

К.Алпысбаев еліміз егемендік алған алғашқы жылдары аудандық “Қазақ тілі” қоғамының төрағасы болып сайланды.

Ол жер-жерлерде қазақ мектептері мен бақшаларын ашу, ауыл, көше, жер, су атауларын тарихи қалпына сай түзету тәрізді игі істерге аянбай атсалысқан қоғам қайраткері. Аудан орталығы Өтеген батыр кентінде ашылған • 13 қазақ орта мектебін ақиық ақын Мұқағали Мақатаев есімімен атауды алғаш ұсынған да осы Кеңес еді. Бұл күнде • 13 М.Мақатаев атындағы мектеп тамырын тереңге жіберген бөйтеректей жылдан-жылға көркейуде.

... Топ жарған тұрғыластан әуел бастан,
Үлгі боп інілерге ізін басқан.

Тындырған шаруаларың тау боп жатыр,

Ұққанға әр бір жылың бір-бір дастан... — дегендей-ақ, өмірін өнерімен өрнектеген, адамгершілігі мен парасаты көпке үлгі, аяулы жар, ардақты әке, абзал ата бола білген Кеңесті мәңгі есте қалдыру үшін Өтеген батыр кенті “Қуат” ықпам ауданының бір көшесі К.Алпысбаев есімімен аталғандығы бізге үлкен мақтаныш.

*Төрткен КЕНЕНҚЫЗЫ,
“Іле ауданының
Құрметті азаматы”,
зейнеткер ұстаз.*

ТУЫСҚА БАУЫРМАЛ, ДОСҚА АДАЛ

Мен Кеңеспен сонау 1970 жылы таныстым. Сол жылы Талғардан бөлінген Іле ауданы жаңадан өз алдына шаңырақ көтерген-ді. Жаңадан құрылған ауданға жан-жақты мамандар шақырылды. Маман болғанда отыздың ар жақ-бер жағындағы жастар. Бөріміз де сен түр, мен атайын дейтіндей, әлекедей жаланып жұмысқа кірістік. Жаңа аудан болғандықтан, барлық саланың жұмысын жандандыру, экономиканы алға бастыру бағытында жұмыла күш жұмсап, белгілі бір мақсаткерлікпен еңбек етуді коммунистік партия бізден қатты талап етті. Мен аудандық ауыл шаруашылығы басқармасында аға қаржыгер-экономиспін, Кеңес болса, байланыс торабын басқарады. Алғаш танысқаннан-ақ сиымыз, достығымыз жараса кетті. Өзі де ақжарқын, адамның іші-бауырына кіріп кететін бауырмал жан еді. Келе-келе отбасымызбен араласып, көдімгі туыстай болып кеттік. Балаларымыз да бірге өсті.

Аудан орталығы басында Николаевкада болса, одан Қапшағайға, кейіннен қазіргі Өтеген батыр кентіне ауыстырылды. Мұндай көшіп-қону өсіресе байланыс саласы үшін оңай болған жоқ. Біз ғой қағаз-қаламымызды алып жүре береміз. Ал Кеңес болса, көшкен сайын жұмысын қайтадан бастауға мәжбүр болды. Олай дейтінім, аз уақыттың ішінде Николаевкада жаңадан байланыс желісін пайдалануға бергені сол еді, аудан Қапшағайға көшірілді. Теңіз жағасындағы жас қалада байланыс желісі сын көтермейтіндей еді. Мұнда 1500 нөмірлік автоматты телефон желісін іске қосқаннан кейін-ақ аудан қайтадан қазіргі Өтеген батыр кентіне көшірілді. Алматы қаласының дәл жанында болса да мұндағы байланыс саласының жағдайы мақтанарлықтай емес еді. Автоматты телефон станциясының үйі ескі, көзге қораш көрінетін. Кеңес Алпысбаев үш қабатты байланыс үйінің құрылысын салуда, оны пайдалануға беруде үлкен күш жұмсады. Міне, осының бәріне мен куә болдым.

Кеңестің жүрген жері әзіл-қалжың, ән-думан болатын. Өзіне

жарасатын әдемі даусымен ән шырқап, кештің, отырыстың көрігін қыздыра білетін. Сазгерлігі өз алдына, коммунистік партияның талабы өте қатаң еді ғой. Әсіресе басшы адамға.

Өзіңнің негізгі атқаратын қызметіңнен басқа толып жатқан қоғамдық жұмыстардан қолың босамайды. Сонда Кеңестің қай кезде ән шығаратынына таңданыспен қарайтынбыз. Арнайы музыкалық білімі болмаса да, әнді нотаға түсіріп, жарыққа шығаратын. Ол кезде қазіргідей емес, өнер адамдарына да талап күшті болатын. Шығарған әнің көркемдік кеңестің талқысынан өтпесе, ештеңеге жарамайтын. Кеңестің әндерін Нұрғали Нүсіпжанов, Зейнеп Қойшыбаева, Люция Төлешова сынды майталман әншілердің орындауы, оның тамаша сазгер екендігіне шек келтірмесе керек.

Кеңестің алған бетінен қайтпайтын батылдығы, бірбеткейлігі кейде біреулерге ұнамайтын. Бірақ шешуі кешеуілдеген бір істерде пайдаға да асатын. Осыған орай мына бір оқиға еріксіз ойға оралады.

— Республика бойынша қазақ тілі қоғамы құрылып, оның жер-жерде бөлімшелерінің ашылып жатқан өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарының бас кезі. 130 мыңнан астам халқы бар Іле ауданында бірде-бір қазақ мектебі жоқ. Осы сәтті пайдаланып, марқұм Нүсіпбек Исахметов, Кеңес Алпысбаев, қазіргі құрметті зейнетте жүрген Төрткен Кененова апамыз және мен болып Өтеген батыр кентінде жаңадан қазақ мектебін ашуды қолға алдық. Жасыратыны жоқ коммунистік партияның үстемдігі бәсеңсіген уақыт. Соған қарамастан, “қазақ мектебін ашқызбаймыз”, — дегендер арыз-шағымды аудандық партия комитетіне қардай боратты. Оған қарап жатқан біз жоқ, алған бетімізден қайтар емеспіз. Үй-үйді аралап, қазақ балалардың тізімін алып, оларды мектепке жинап, біраз шаруаның басын қайырдық. Бірақ, мектепті ашу жөніндегі шешімді шығарып беруге келгенде, халық депутаттары жергілікті атқару комитеті тартыншақтай берді. Аудандық атқару комитетінің сол кездегі төрағасы Нордгаймердің алдына мен, Нүсіпбек Исахметов, Кеңес Алпысбаев үшеуіміз бардық. Үшеуіміз де бір-бір аудандық мекеменің бастығымыз, әрі коммунистік.

Нордгаймер мырза да көптеген арыз-шағымдардан мезі болып, ұлт араздығы туып кете ме деп қауіптеніп отыр екен.

Кеңес болса табандылық танытып, шешімді өз қолымен жаздырып, хатшы қызға мәшинкеге бастырып, Нордгаймерға бекіттіріп алды. Мұны бүгінде біреу білсе, біреу біле бермейді. Осылайша Кеңес Алпысбаевтың азаматтық келбеті көбіне іс-әрекетінен, атқарған жұмысынан көрініп жататын.

Көп ұзамай, Кеңес ауданда жаңадан құрылған “Қазақ тілі” қоғамының төрағасы болып сайланды. Сол кезде ол беделін пайдаланып, аудандағы ірі-ірі өндіріс орындарының басшыларынан қазақ тілі курсын ашуды, қызметкерлерге мемлекеттік тілді үйретуді қатаң талап етіп отыратын.

Қай істі қолға алмасын, аяғына дейін жеткізбей тынбайтын табандылығы, көлгірсімей, ұнамағанды бетке айтар турашылдығы ана тілінің мәртебесін көтеруде байқалып жатты. Өз тілінде сөйлей алмайтын басшыларды сын тезіне алғанын талай рет көзіміз көрді де. Оның ұлтжандылығы, Отанына, еліне, жеріне деген асқақ сезімі әркез бойынан, іс-қимылынан көрініп тұратын. Нақты ісі, ақыл парасаты арқылы Кеңес Алпысбайұлы осылайша жолдастарының, әріптестерінің, жерлестерінің құрметіне, абыройына бөлене білді. Сазгер, ақын, әрі білікті басшы Кеңес Алпысбаевтың өттең, бейнетті еңбегінің зейнетін көретін уақытта, бала-шағасының жемісін теріп, жер кезде, өмірден өткені өкінішті.

*Дүйсебек ҚАЛИ,
Іле ауданы бойынша салық комитетінің бастығы*

“ДОСТАРЫМА” ДЕГЕН ӘН ҚАЛАЙ ТУДЫ?

Кеңес екеуіміз тайқұлындай тебісіп бірге өстік. Кейін де жұбымыз жазылған жоқ. Мен одан бір жас үлкен едім. 7 жасымызда мектепке барғанда, Кеңесте те бізден қалыспай мектеп табалдырығын аттады. Тіптен мұғалімдердің ескертуіне қарамастан ол келіп жүрді. Көп кешікпей сабақ үлгерімі жақсарып, оқушылардың тізіміне ілінді. Ал, жыл қорытындысына оқу озаты атанды. Сол әдетінен жаңылмай, 10 жылдықты үздік бітіріп шықты. Ал, Кеңестің өнге деген құмарлығы бала кезінен-ақ байқалған еді. Үйірмеге бірге қатысатын. Бірақ сол тұста Кеңестің білдей композитор болатындығын аңғармаған екенбіз.

Оның бір әнді қалай шығарғанына куә болғаным бар. Бірде Кеңес Қапшағайдан ауылға қонаққа келгенде, бір топ жолдастары Асқар, Қамар, Әскер, Тұрлықожа, мен және басқалары Әскердің үйінде отырыс жасап, әңгіме-дүкен құрдық. Анда-санда карта ойнап қалатын әдетіміз бар болатын. Кеңес бұл ойынды ойнамайтын. Жаңағы жерде біз картаның қызығына кіріскенде, ол өзімен-өзі оңаша қалды. Содан бәріміз ауылдан Шелектегі біздің үйге келгенде:

— Жігіттер, мен сендерге арнап “Достарыма” деген ән шығардым, — деді де дастархан басында орындап та берді. Біз Кеңестің шығармашылығына таң-тамаша қалдық. Осы сәтте мен жұлып алғандай: — Әй, Кеңес әнің жақсы екен. Бірақ, оны республикалық радиодан тыңдамайынша, сені композитор деп мойындамаймыз, — дедім әзілдеп. Осы сөз оның шымбайына батты ма, көп ұзамай Кеңестің сол әні радио мен теледидардан да естілді. Кезінде қазақ эстрадалық-симфониялық оркестрінің сүйемелдеуімен Нұрғали Нүсіпжанов орындап жүрген “Достарым” деген Кеңестің әндерінің бірі осылай дүниеге келген болатын.

Ерболат САБЫР

АЗАМАТ ТҰЛҒАСЫ

Азамат деген атты халқың береді. Жер басып жүргеннің бәрі, ас ішіп аяқ босатқыштар, күнделікті күйкі тіршіліктен аса алмайтындар азамат емес. Туған-туысқа қамқорлығы, досқа адалдығы, өмірге құштарлығы, халқы үшін еңбек ететін өз сөзі бар, айналасына елді топтастыра алатын адам ғана азамат деген атаққа ие. Біздің Кеңес Алпысбаевтың бойында осы қасиеттердің бәрі бар болатын. Әр ауылдың бетке ұстар, сыртынан мақтан ететін азаматы болады, сондай жанның бірі Кеңес еді.

Екеуміз бір ауылда туып-өскенмен, Кеңестің бала кезінде әлі ой-өрісі толыспаған, қарым-қабілеті жетілмеген шағында мен қызмет бабымен басқа ауданға ауысып кеттім. Араға уақыт салып, туған ауылға келіп-кетіп жүргенде, Кеңестің жүріс-тұрысына, сөйлеу мәнеріне, әдебиет пен өнерге деген қабілетін көріп, өзгеріп, өмірге басқа қырынан қарайтын, достарының ортасында қадірлі, өз сөзі бар атпал азамат болғандығына мәз болып, разылығымды білдіруші едім. Әр адамға өзінің туған жерінен, кіндік қаны тамған топырағынан киелі мекен болуы мүмкін емес. Біреу шөлде, біреу құмда, біреу тауда туады, бірақ сол жер соған ыстық. Біз Кеңес екеуміз Жетісудың жерінде, Алатаудың етегінде, Алматының басындағы шың-құз мұздақтардан бастау алтын Шелек және Асы өзендерінің ортасындағы Жаңашаруа деген айналасы ағаш-орман, самал желі есіп тұратын құтты мекенде өмірге келіппіз. Екеуміздің жас айырмашылығымыз 5 жыл шамасында. Кеңестің ағасы Оқан екеуміз дос болдық. Күні-түні бірге жүрдік, барымызды ортақ бөлістік. Жаны жайсаң, ақ көңіл, аузын ашса, жүрегі көрінетін ерекше жан еді.

Оқан, Кеңес, Қалижанның анасы Әзиза апамыз өте көрікті, сөзге шешен, ақылды адам болды. Соғыс жүріп жатқан кез, ауылда өңкей кемпір-шалдар мен жас балалар, жесір әйелдер қалды. Сол кезде Әзиза апамыз бригадир болып істеді. Күні-түні ұйықтамай, қалған елдің басын

қосып, “Майдан, жеңіс үшін!” — деген ұранмен жұмыс істеді, елді ұйымдастырды. Ол кезде жағдай өте ауыр болды. Өгізді, кейде сиырды да соқаға шегіп жер айдап, астық егеміз, темекі өсіріп, шөп шабамыз, бір тыным көрмейміз. Осы жұмыстардың басында Әзиза апамыз жүретін. Жөні түзу киім жайында ойланудың өзі ерсі, ұят сияқты көрінетін. Тойып тамақ ішу, рахаттанып ұйқы қандыру арман болатын. Жарықтық менің әкем Сабыр үнемі бізге Алнысбай мен Әзизаның балалары Оқанмен, Кеңеспен дос болыңдар деп айтып отырушы еді. Айтқаны келіп біздердің де мінез-құлқымыз жарасып, дос болып, әр мәселеде де ортақ шешімге келіп жүрдік. Уақыт өз дегенін істейді, біз де есейдік. Тағдыр әр кімді әр жаққа лақтырды. Арада үзілістер болды, бірақ сыртта жүрсек те елдің амандығын тілеп жүруші едік.

Кейін Кеңес дүниеден озды деген хабар келгенде, жүрек шаншып, есеңгіреп қалдық. Жоғарғы жаққа да жақсы адам керек болды ма, Алла тағала Оқанды да Кеңесті де ертерек өмірден алып кетті. Біздердің бір тәубе жасайтынымыз, екеуі де үйленіп, отау құрып, жақсы жар тауып, артына ұрпақ қалдырды. Азаматтық міндеттерін атқарып кетті. Кеңестің жары Райхан Әзиза апамызды өз шешесіндей ардақтап, үлде мен бүлдеге орап, төрге отырғызып сыйлады. Керек кезінде сырласты, ақыл сұрады, үйренді, ару ана болды. Ұл-қыз өсіріп, келін түсірді, немере сүйді. Қазір солардың ортасында біреуін арқалап, біреуін жетектеп “тәубе” деген тілекпен өмір сүріп жатыр. “Жақсы жар жаныңды гүл етеді, ғұмырыңды күн етеді”, — деп отырушы еді Кеңес. Себебі біздің Райхан сондай жан. Оның да жөні бар. Әйтеуір біздің білетініміз Райханды тау-тасты кезіп, Іле-Балқашты жағалап, қасқайып тұрып құлашты кеңге сермеп өлеңдерін оқып, жаныңды жадыратып, жүректі тербетіп өзі шығарған махаббат әндерін айтып жүріп, қырық сұлудың ішінен, Хантәңірінің етегінен, Қарқара қойнауының төрінен тауып, жүрегін ұсынған сұлуы еді. Құдай қолдап, екеуі ел-жұрт, дос жаранның ортасында сыйлы отбасы болды. Еліне, халқына адал еңбек етті. Ол еңбегі бағаланып, еленді де.

Ұзақ жыл басқа аудандарда қызмет істеп, 1992 жылы көктемде өзімнің туған ауылым “Арал” деген колхозға басшы